

## Ervaringsdeskundigheid

*In de geestelijke gezondheidszorg en verslavingszorg is het niet ongewoon ervaringsdeskundigen in te schakelen: ex-patiënten, ex-verslaafden.<sup>1</sup> Er worden ook professionaliseringstrajecten aangeboden om hen tot volwaardige hulpverleners op te scholen (HanzeMag 14/9/2011).<sup>2</sup> Een ervaringsdeskundige is iemand 'die door gerijpte en doorleefde ervaring van tegenslag, ziekte, beperking, lotgeval of levensomstandigheid in staat is om (...) kennis die niet door studie of onderwijs maar door deze ervaring is opgedaan (...) te benutten (Wikipedia).<sup>3</sup> Voor opleidingskundigen is dat een uitdagend idee: wordt iemand een betere professional als hij (zij) ook een stage 'aan de overzijde' doorlopen heeft en op de aldus opgedane ervaringen gereflecteerd heeft?*

Op het eerste gezicht is zo'n stage zeker nuttig. De aanstaande professional leert zich in te leven in de spiegelrol van cliënt, patiënt, etcetera. Hij (zij) oefent zich in empathie. Dat gaat overigens niet vanzelf. Dat vereist reflectie, zowel op de rol van professional als op de spiegelrol. Waar die reflectie verwaarloosd wordt, loopt de aanstaande professional het risico zich te zeer met zijn (haar) counterpart te vereenzelvigen en kritiekloos toe te geven aan diens kortzichtige belangen.

Iemand die 'in een vorig leven' door de wol geverfd is in een spiegelrol, loopt omgekeerd ook het risico op overcompensatie. Hij (zij) bestrijdt z'n neiging tot identificatie door de dogmatische attitude van de bekeerling te kiezen. De oude rol wordt drastisch verworpen en een geborneerde interpretatie van de professionele rol wordt daarvoor in de plaats gesteld. De oude ervaringen worden slechts gebruikt om zijn (haar) counterpart doeltreffend te manipuleren.

Medunkt dat bevordering van ervaringsdeskundigheid weliswaar een uitdagend element van een beroepsopleiding kan zijn, maar dat intensieve begeleiding vereist is om de effecten van die spiegelervaring in de hand te houden. Men mag er in dat verband niet op vertrouwen dat onbegeleid *informeel leren* automatisch tot het beoogde leerresultaat zal leiden.<sup>4</sup> En in sommige professies (bijvoorbeeld in het beroep van strafrechter) moet men misschien stellen dat ervaringsdeskundigheid (bv. in de rol van crimineel) beter vermeden kan worden. Wat niet wegneemt dat het in elke opleiding nuttig kan zijn de beroepsvoorbereiding met *gesimuleerde* rolwisseling te verrijken.

Wes Holleman  
weblog onderwijs 30-9-2011  
<http://www.onderwijsethiek.nl>

>>> tabel: voorbeelden van gespiegelde rollen >>>

---

<sup>1</sup> <http://www.deervaringsdeskundige.nl/kennis>

<sup>2</sup> <http://www.hanze.nl/NR/rdonlyres/1F5A856C-427A-4208-BC57-90E0AC1DEEE8/0/HanzeMag02SEP112web.pdf>

<sup>3</sup> <http://nl.wikipedia.org/wiki/Ervaringsdeskundige>

<sup>4</sup> Ook zal men serieus moeten rechtvaardigen dat de geïnvesteerde stagetijd inderdaad een substantiële bijdrage levert aan de kwaliteit van de beroepsopleiding. Of wordt er onder het mom van arbeidsmarkttoeleiding een waardeloze, goedkope stage ingeprogrammeerd (c.f. <http://www.onderwijsethiek.nl/?p=2004>)? Of worden leerlingen/studenten onder het mom van beroepsvoorbereiding of vorming schaamteloos geëxploiteerd, zoals met:  
= binnenschoolse maatschappelijke stages (<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=662>),  
= verplichte herendiensten in het hbo (<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=1452>), of met  
= verplichte proefpersoonuren in het w.o. (<http://www.onderwijsethiek.nl/?p=2268>)?

**Tabel: De relatie tussen professionaliteit en ervaringsdeskundigheid**

<i>Mogelijk relevante praktijkervaring, opgedaan in ...</i>			
<i>eigen beroepsrol</i>	<i>verwante beroepsrol</i>	<i>verwante, niet-beroepsmatige rol</i>	<i>gespiegelde rol</i>
Bedrijfsmanager	Directieassistent	Student-bestuurder; Teamaanvoerder	Personeelslid; Klant
Personeelsfunctionaris	Opleidingsfunctionaris	Jeugdcoördinator van amateur-sportclub	Personeelslid
Rechter	Advocaat	Vrijwilliger in rechtswinkel	Rechtzoekende; Verdachte of veroordeelde
Verslavingsarts	Huisarts	Mantelzorger; Vrijwillige hulpverlener	Verslaafde; Patiënt
Verloskundige	Kraamverzorgster	Buurvrouw; Moeder of zusje	Zwangere cliënt; Jonge moeder
Docent Engels	Vakgroepcoördinator; Klassementor	Taalgebruiker (lezer, tourist)	Leerling/student; Ouder
Docent Houtbewerking	Timmerman	Bevriende zelfklusser	Leerling-timmerman
Artsenopleider	Praktizerend arts; Supervisor		Arts-in-opleiding
Sportcoach	Profsporster		Gecoachte sportbeoefenaar
Gedragsonderzoeker	Universitair docent		Proefpersoon; Onderzoeker als object van introspectie
Boekauteur	Researchjournalist		Auteur als participierend observer of als auto- biografisch subject
Missionaris/zending	Pastor		Ongelovige/heiden; Dolende zondaar
Huizenmakelaar			Woningkoper en -eigenaar; Klusser in de eigen woning
Dierenarts			Huisdierbezitter; Veeteler
Psychiater NPG			Cliënt (leeranalyse); Psychiatrisch patiënt